

13. Central state archives of higher authorities and management of Ukraine, f. 3525, an. 1, act 6 a. (Unpublished Source).
14. Central state archives of higher authorities and management of Ukraine, f. 3525, an. 1, act 14. (Unpublished Source).
15. Tinchenko, J. (2011). *The officer corps of the army of UPR (1917 – 1921*. Kyiv: Tempora, 2. (in Ukr.).
16. Portnov, A. (2008). *The scientific and educational activities Ukrainian emigration in interwar Poland (1919 – 1939)*, Kharkov. (in Ukr.).
17. Central state archives of higher authorities and management of Ukraine, f. 1078, an. 2, act 158. (Unpublished Source).

HOLUBNYCHA-SHLENTCHAK Yuliya, PhD student Borys Grinchenko Kyiv University, Department of World History,
e-mail: jgolubnycha@gmail.com

PUBLISHING ACTIVITIES OF UPR ARMY INTERNED IN CAMPS IN POLAND (1920 - 1924)

Abstract. Introduction. During the November 1920 UPR army waged fierce battles in Ukraine, holding pressure Bolshevik units. But November 21, 1920 it was forced to give up fighting and retreated river Zbruch then military UPR was interned by the Polish authorities. Internees UNR Army soldiers found themselves in difficult conditions. Tool to overcome demoralization in the camps was the educational and cultural activities, one of the main keys of which was publishing.

Purpose. Based on a comprehensive analysis of archival and published sources and scientific literature to explore publishing interned soldiers UPR Army in camps in Poland (1920 – 1924).

Results. With the assistance of the Chief Ataman troops UPR Simon Petliura command interned in camps Ukrainian troops began the publication of a number of socio-political, military, professional, industry, humorous satirical newspapers and magazines, collections of memoirs, textbooks, literature and poetry, and also continued active work of writing the history of individual regiments and divisions. On page editorial publications camp tried to submit information through the prism of irony to ease the psychological state of the internees. Certainly distribution of copies in the camp, and sometimes beyond it (albeit in small quantities), made it possible to support communication between interned and inform them on the state of the camp, schedule reviews and the actions to take place, but should not forget about censorship.

In addition, much attention was paid to raising the level of culture warriors. So often in the pages of magazines and journals published poems or excerpts of famous Ukrainian and foreign poets and writers.

Originality. Comprehensive analysis of the publishing UPR Army internment in camps in Poland in 1920 – 1924.

Conclusions. Camp publishers had made a significant contribution to the strengthening of interned Ukrainian soldiers and their national-patriotic education. Publishing of soldiers interned in camps in Poland is an important source for the study of many aspects of the Ukrainian people in a foreign country, namely, political, economic, cultural, etc. The press is a reflection of the views and ideas which prevailed among its members.

Keywords: press, interned, publishing, camp, Poland, UPR Army.

Одержано редакцією 18.10.2016
Прийнято до публікації 23.12.2016

УДК 94 (438)

БОЄЧКО Владислав Федорович
кандидат історичних наук, доцент,
доцент Черкаського національного
університету ім. Богдана Хмельницького
e-mail: osbb53@ukr.net

ПОВОЄННИЙ РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРОМИСЛОВОСТІ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ 1918–1923 рр.

У статті на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної історіографії висвітлено повоєнний розвиток провідних галузей економіки Польської республіки. Особливу увагу приділено труднощам, що супроводжували розвиток відповідних галузей промисловості. Висвітлено процес поступової технічної модернізації підприємств та структурної перебудови економіки в цілому. Приватні інвестори в умовах повоєнної нестабільності не поспішали вкладати кошти у модернізацію та розвиток виробництва. Автором визначено роль державного регулювання економіки

в перші повоєнні роки. З'ясовано, що відбудова промисловості здійснювалась переважно за рахунок державних інвестицій. Інструментами промислової політики стали: державні замовлення, кредитування, розподіл сировини та створення загальнодержавної транспортної системи. Вказані заходи дали змогу до 1923 р. стабілізувати економічне становище країни та поступово перейти до економічного зростання.

Ключові слова: Польська республіка, повоєнний період, відбудова промисловості, економічне становище, технічна модернізація, державне регулювання економіки.

Постановка проблеми. Проголошення суверенної Польської держави після завершення Першої світової війни закономірно стало однією з найважливіших подій, які вплинули на політичні та економічні зміни усхідноєвропейському регіоні. Актуальність дослідження підсилюється також особливим місцем Польщі у міжнародній європейській спільноті, як у минулому, так і у сучасних умовах. Історія Польської держави дає змогу вивчити цікавий досвід розбудови власної економіки незважаючи на складні внутрішні та міжнародні умови повоєнного періоду. Польща за час свого двадцятилітнього існування у міжвоєнний період нагромадила чималий досвід державно-правового будівництва, вирішення соціально-економічних проблем польського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія економічного розвитку Польщі була предметом дослідження значної кількості вітчизняних істориків 20 століття, у яких висвітлювались розвиток різних секторів економіки країни, зокрема, заслуговує уваги праця М. Климко [1]. Сучасні українські вчені роблять спроби більш об'єктивно, ніж за радянської доби, дати оцінку історії Другої Речі Посполитої. Українська полоністика представлена важливою працею Л. Зашкільняка і М. Крикуна [2]. Автори на основі нових джерел, здобутків історіографії та новітніх методологічних підходів розкрили різноманітні політичні та соціально-економічні особливості життя поляків у різні історичні епохи, зокрема і у міжвоєнний період. Дослідники цілком справедливо відзначили, що відродження Польської держави стало результатом багатовікової політичної традиції, державотворчих прагнень польської нації, сприятливих внутрішніх політичних і соціально-економічних чинників та міжнародної ситуації. Варто особливо виокремити працю відомої тернопільської дослідниці Л. Алексієвець [3], оскільки в ній міститься ґрунтовний аналіз утворення та функціонування польської державності у 1918 – 1926 рр. Найбільший масив наукових досліджень щодо соціально-економічних змін Польщі у повоєнні роки представлений польською історіографією. Зокрема, багатоаспектним аналізом соціально-економічного розвитку Польщі позначені праці Й. Голєбовські [4] та Е. Брозко [5]. Сучасні історики А. Єзерські [6], Г. Дильонгова [7], Й. Калінски [8] намагаються об'єктивно оцінювати, аналізувати всю суперечливість соціально-економічної діяльності урядів у складних міжнародних відносинах міжвоєнної Європи. Загалом роботам польських істориків належить вагоме місце в історіографічному доробку з означеної проблематики.

Мета статті дослідити економічне становище Другої Речі Посполитої у перші повоєнні роки.

Виклад основного матеріалу. Після закінчення військових дій перед урядом постало два важливі завдання: відбудова промисловості знищеної війною та інтеграція, яка спиралась на пристосування промисловості до потреб незалежної держави. У довоєнний час польська промисловість була технічно відсталою від європейського рівня, цей процес поглибився і в післявоєнний період. Після здобуття незалежності промислові потужності, які знаходились на територіях, що входили до складу Німеччини, були дуже зруйновані: не вистачало сировини, оборотних коштів і кредитів. Повсій країні відчутним був дефіцит вугілля, тому що кількість видобутого в Домбровському і Краківському басейнах вугілля не забезпечувала необхідних потреб. За нищення промисловості під час війни Польща практично не отримала ніякого відшкодування. В результаті, країна не сплачувала, але і не отримувала репарацій. Не повернулися в державу також вивезені машини й устаткування. В період війни домінували військові потреби, саме вони породжували застійні явища в економіці [6, 275].

Польська республіка отримала у спадок розруху і зруйновану сферу економіки, а також галузеву структуру, в якій домінували текстильна, гірничо-металургійна і харчова галузі. Важливо зауважити, що однією з причин зміни у галузевій структурі польської економіки була Перша світова війна. Багато підприємств було знищено у період війни, їх не змогли відбудувати за часи незалежності. Закінчення воєнних дій і перехід до мирного

життя сприяли відбудові промисловості країни, яка відроджувалась, здебільшого, за рахунок державних інвестицій. Інструментами промислової політики стали державні замовлення, кредитування і розподіл сировини, а коли не було власника підприємства – націоналізація важливих підприємств. Держава успадкувала багато промислових, комунікаційних, інфраструктурних об'єктів. Саме вони і становили державний сектор в економіці. Важливо зазначити, що можливості впливу на розвиток приватних виробників й інвесторів були обмежені. Можливі великі інвестори не поспішали вкладати кошти у виробництво в умовах повоєнної нестабільності. Власний середній бізнес та дрібні підприємці отримуючи кредити від держави повертали їх за номіналом, тобто, враховуючи інфляцію, за значно меншою вартістю, таким чином отримуючи певні прибутки. Так само виплата заробітної плати найманим робітникам грішми, курс яких постійно падав теж приносила прибуток. Дуже важливим було питання пристосування промисловості до потреб країни. На першому плані стояла не тільки модернізація промисловості, а й структурна перебудова відповідно до нових умов і потреб відновленої держави. Виникла необхідність створити єдиний народногосподарський організм шляхом уніфікації економічного права, технічних стандартів і нормативів, здійснити реструктуризацію промисловості в її територіальному розміщенні, забезпечити підприємства кваліфікованими кадрами, розпочати вихід на міжнародний ринок. Сформована на теренах великих держав галузева структура не відповідала зміні джерел сировини, новим ринкам збуту. Особливо це стосувалося текстильної промисловості Королівства Польського, що орієнтувалась на східний ринок; сільськогосподарської продукції і харчової промисловості Великопольщі і Помор'я, орієнтованих на німецькі ринки, а також гірничо-металургійної галузі, пов'язаної з промисловістю Німеччини [4, 277]. Стає очевидним той факт, що, довоєнний видобуток кам'яного вугілля в Сілезії, нафти у Галичині перевищував потреби польського ринку, а повне використання джерел сировини вимагало виходу на закордонні ринки. Для легкої промисловості втрата східних ринків збуту не могла компенсуватись Великопольським і Галицьким ринками, тому що потреби цих споживачів відрізнялись від потреб споживачів колишніх східних ринків. Крім того, зовсім не розвивалися такі необхідні для незалежної держави галузі: хімічна, електротехнічна, виробництво зброї тощо. Відбудова і реконструкція промисловості вимагали також значних капіталовкладень, нестачу яких гостро відчули як держава, так і приватні підприємці. На початковій фазі відбудови іноземний капітал не поспішав робити інвестиції в Польщу, зважаючи на ризик сусідства з Радянською Росією і Німеччиною, а також на домінування думки щодо Польщі як тимчасової держави. Іноземний капітал, який все-таки потрапив у Польщу носив, як правило, спекулятивний характер. Іноземні інвестори намагались використати повоєнний хаос, інфляцію та недосконалість законодавства. Основний обсяг польської промислової продукції становили великі підприємства, що мали досить високу концентрацію виробництва. Проте було й чимало середніх і дрібних підприємств. Основні галузі промисловості частково були сконцентровані за територіальним принципом: паливно-сировинна, вугільна, металургійна – у Домбровському басейні й Верхній Сілезії, машинобудівна – у Варшаві та Варшавському воєводстві, текстильна – у Лодзинському районі, військова – у Келецько-Радомському районі. Відносно другорядними промисловими центрами залишилися Білосток, Бельско-Бяла та деякі інші міста Північно-Західної Польщі.

У багатьох місцевостях країни знаходилися підприємства переробної та харчової промисловості: цукрові, винокурні заводи та невеликі підприємства деревообробної галузі [3, 304]. Східні території: західноукраїнські і західнобілоруські землі – становили індустриально відсталі ринки збуту і сировини для промисловості всієї країни. Виникла необхідність створити єдиний народногосподарський організм, що було неможливим без створення загальнодержавної транспортної системи. У польській транспортній системі комунікацій основну роль відігравала залізниця, якою транспортувалося до 97 % вантажів і 87% пасажирів [1, 23]. Головну залізничну лінію було відбудовано ще у період війни з Росією і повоєнної інфляції. У 1921р. була здана в експлуатацію залізнична магістраль, що з'єднувала Варшаву і Познань [6, 88]. Найважливішою інвестицією у транспортну систему Польщі стала будова лінії між Верхньою Сілезією і портами Гдині і Гданська, що отримала назву «вугільної магістралі» і мала життєво важливе значення для Польщі [3, 305]. Цей проект вимагав будівництва нових відрізків допоміжних і під'їзних шляхів,

перебудови існуючих та будівництва нових товарних станцій. Безпосереднім поштовхом до цього стала митна війна з Німеччиною в 1925 році, яка змусила Польщу шукати нових експортних шляхів, оминаючи німецькі порти [1, 67]. Проведено заходи щодо уніфікації залізнично-вагонного парку, що залишився у спадок від трьох держав загарбників і був дуже розрізнений. Це стало можливим завдяки будівництву в Польщі кількох паровозобудівних і вагонобудівних заводів, які змогли повністю забезпечити потреби польських державних залізниць новітнім парком. Окрім залізничного транспорту, в масових перевезеннях був задіяний і річковий транспорт, який також поступово модернізувався [6, 88].

Сприятливими для розвитку промисловості були і умови експорту, зокрема на такі товари: вугілля – в Австрії і Чехословаччині, текстиль – у Румунії, Австрії, Угорщині, ліс – у Німеччині й Великобританії, крім цього, згідно з Версальським договором, Польща мала право вивозити свої товари в Німеччину без будь-якого мита впродовж п'яти років [3, 305]. Таким чином, відбудова промисловості відбувалася в основному за рахунок державних кредитів і була завершена до 1923 р., хоча показник промислового виробництва, у порівнянні з 1913 р., не перевищував 75% [5, 83]. Різні галузі промисловості відбудовувалися нерівномірно. Так, за даними статистики, видобуток залізної руди в 1923 р. досягнув 97 % довоєнного рівня (у післявоєнних кордонах, враховуючи Сілезію), виплавка сталі – 70 %, чавуну – лише 42 %. Особливо відставала металургія Королівства Польського, де чавуну виплаляли лише 27 %, а сталі – 42 % довоєнного показника. Видобуток кам'яного вугілля досяг 89 % довоєнного рівня, причому в Домбровському, Сосновецькому і Краківському промислових округах навіть перевищив довоєнний. Текстильно-бавовняна промисловість перевершила довоєнний рівень, за кількістю тонкопрядильних веретен у всіх змінах – 139 %, механічних ткацьких верстатів – 112 %, робітників – 115 %. У той же час відставала текстильно-вовняна промисловість, за кількістю чесальних веретен у всіх змінах лише 56, 5 % механічних ткацьких верстатів – 37 %, робітників – 59 % довоєнних показників [3, 306].

Найбільш промислово-розвинутими були центральні та західні регіони Польщі, а найменш східні воєводства. Такий розвиток промисловості Польщі призвів до її однобокості. Основні причини цього крилися у: обмеженості внутрішнього ринку, складності процесу формування єдиного народногосподарського механізму на територіях, які тривалий час розвивалися за різними економічними моделями тих держав, у складі яких вони перебували; відриві польської економіки від зовнішніх ринків збуту і сировини; нестабільності в середині самої держави та у світовій економічній системі. Важливу роль у промисловості Польської республіки займала електроенергетична галузь. Електроенергетична галузь порівняно мало постраждала в період війни, тому передвоєнні рівні виробництва було відновлено досить швидко. До Першої світової війни на територіях Польщі існувало близько 400 електростанцій. Після приєднання Верхньої Сілезії в Польщі налічувалось 506 електростанцій. Більшість (53 %) електростанцій становили державні підприємства (найчастіше міські); 35 % – приватні (при заводах) і 12 % – залізничні. У 1919 р. було створено Електротехнічне правління, яке мало займатися дослідницькою діяльністю і реалізацією проекту електрифікації країни. Видобуток вугілля у Другій Речі Посполитій був однією із найбільш розвинутих і прибуткових для держави галузей промисловості. Основні вуглевидобувні басейни: Сілезький, Краківський і Домбровський. У перші повоєнні роки відчувався гострий дефіцит вугілля, потреби країни покривались лише на 40 %, цей процес тривав аж до приєднання Верхньої Сілезії у 1922 р. [3, 294]. Запровадження регламентації у розподілі вугілля не могло розв'язати паливної кризи. Після здобуття незалежності державі належало 2 шахти: у Бжеще і Спитковіце. У 1922 р. була створена польсько-французька спілка, під назвою «Скарбоферм», половина видобутку якої належала польській державі. У тому ж таки 1922 р. видобуток вугілля становив 2,8 млн. т., а коксу близько 170 тис. т., у спілці було зайнято майже 19 тис. робітників [6, 282]. Найбільшого пожвавлення у вугільній галузі було досягнуто у 1923 р., коли загальний страйк у басейні Руру (Німеччина) створив сприятливі умови для вивозу і продажу вугілля в цю країну. Вуглевидобувна галузь займала важливе місце в економіці країни, а тому уряд надавав великого значення розвитку цієї галузі промисловості та намагався з цією метою застосовувати всі новітні досягнення науки і техніки. З огляду на те, що вугілля було одним з головних експортних товарів, вуглевидобувна галузь була важливим елементом зовнішньої торгівлі для Польщі і утвердження держави на міжнародному ринку. Металургій-

на галузь посідала також одне з найважливіших місць в економіці Польщі. Після здобуття незалежності на польських землях діяло 24 великих металургійних підприємства, з них 11 – у Верхній Сілезії. До них входили вугільні шахти, сталеплавильні заводи, що виробляли сирець заліза і сталі, а також заводи в яких відбувалась подальша переробка сталі у напівфабрикати і готові вироби. Сілезькому холдингу підпорядковувались 6 металургійних підприємств на території колишнього Королівства Польського, зокрема в Ченстохові, Домбровському басейні. Для польської металургії характерною залишалася залежність від іноземних капіталовкладень. Так, у 1920–1922 рр. німецький промисловець Фредерік Фліск закупив контрольний пакет акцій 3-х з 5-ти існуючих металургійних концернів у Верхній Сілезії, в які входили об'єднання «Бісмарк», «Сілезія», а також Катовіцьке акціонерне товариство. Концерн Фліска відігравав важливу роль в приєднаній до Польщі частині Сілезії. У 1925 р. він отримував 25 % всіх замовлень на сталь і металовироби [9, 23]. Технічний рівень металургійної промисловості, крім Сілезії, був незадовільний [9, 24]. Металургія імпортувала 80 % руди, 75 % металолобрухту і 11 % коксу. Основна частина продукції йшла на внутрішній ринок (80 %), який був дуже розрізнений. Наприклад, сім східних воєводств, що становили 50 % території, споживали лише 5 % продукції [6, 285].

Найбільш залежними від іноземних капіталів були приватні банки, інституції майнового страхування, електростанції, газопроводи, водогони, нафтова промисловість і металургія. У цих галузях частка іноземного капіталу становила понад 40 % (у деяких з них цей показник сягав 77 %). Найбільшими частками володіли французи, німці, а наприкінці 20-х рр. – американці. Американський капітал на деяких підприємствах по суті репрезентував інтереси німців, які тільки фіктивно передавали американцям контрольні пакети акцій. Польські підприємства були залежними від іноземного капіталу також через кредитну систему. Така форма залежності відіграла більшу роль ніж частка в акційних капіталах [8, 93]. Польська республіка була державою з низьким рівнем капіталізації, а вітчизняна буржуазія не володіла значними фінансовими ресурсами. Відтак кожен наступний уряд вважав, що для забезпечення надходжень до економіки держави необхідним є заохочення іноземних інвесторів. Цю концепцію підтримували всі уряди, навіть в період кризи. Тому, наприклад, не запроваджувалися візові обмеження, адже це, як відомо, зменшило б обсяги надходження іноземних капіталовкладень до держави. Єдиними були уряди і у намаганні за будь-яку ціну втримати паритет злота відносно до золота, що гарантувало б іноземним інвесторам повернення вкладених коштів. Виробництво кольорових металів, цинку й олова, було сконцентроване в основному у Верхній Сілезії, тоді як в Краківському і Домбровському басейнах кольорових металів видобувалося не більше 10 % від обсягу загалом. Після приєднання Верхньої Сілезії в 1922 р. до Польщі, заводи, які належали фірмі Гесхе в Польщі, було відділено і створено Спілку Гесхе (С.А.) в Катовіцах [8, 137]. До цієї акційної спілки належали: дві шахти видобутку цинкових й олов'яних руд, ливарні цинку в Шопеняцах і Тжебіні; плавильні олова в Малій Домрові та Тжебіні; вугільні шахти і заводи з виробництва різних супутніх продуктів і товарів (від штучних добрив до фарфору). Наприкінці 20-х років Спілка забезпечувала роботою понад 20 тис. робітників. Меншу роль відігравали підприємства з виробництва цинку, що належали концерну Доннесмарку й акційні спілки в Ліпінах. Польща була важливим виробником цинку в світі. Цинк експортувався до багатьох країн, та найбільшим споживачем була Німеччина [6, 286]. Загалом, металургійна промисловість працювала на внутрішній ринок і намагалась пристосуватись до нових економічних умов, щоб забезпечити потреби військової, машинобудівної та інших галузей, які почали розвиватись в той період. Основні інвестиції в галузі були спрямовані на збільшення видобутку сировини та модернізацію виробництва. Унаслідок післявоєнної розрухи у волоконно-текстильній промисловості Польщі спостерігався спад виробництва. Під час німецької окупації було демонтовано, вивезено і знищено значну частину технічного устаткування, зокрема цінні деталі, що містили кольорові метали, пограбовано склади сировини. Загальні втрати в Лодзинському районі становили 850 млн. франків золотом [10, 37]. Матеріальних цінностей було втрачено майже на 1 млрд. франків золотом. Відновлення та відбудова лодзинської текстильної промисловості відбувалась при підтримці американських інвесторів. До початку 1920 р. вдалося запустити в експлуатацію 30 % фабрик, а рівень зайнятості на виробництві становив 25 % від довоєнного рівня. Держава допомагала у відбудові текстильної промисловості: надавала дешеві кредити, робила значні держзамовлення, проводила

політику пільгового оподаткування [3, 306]. У 1923 р. кількість підприємств текстильної галузі становила 831, а кількість зайнятих у ній робітників – більше 100 тис. чоловік. Домінуючу позицію займали великі підприємства (більше 200 робітників) і середні (від 20 до 200 робітників). Головними осередками волоконно-текстильної промисловості Польщі були округи: Лодзинський, Бельський і Білостоцький. Виробництво волокон, пряжі і вовняних тканин у Лодзинському окрузі становило понад 60 % продукції всього краю, у Білостоцькому – 30 %, у Бельському – 10 %. Щодо поставок бавовняної продукції Лодзинський округ займав ще вагомішу позицію – 95 % всього виробництва. Льняна промисловість була розпорошеною: округ Бельський (Александровіце), Жирандов, поодинокі підприємства в Краківсько-Ченстоховському і Лодзинському регіонах. Виробництво шовку і шовкових тканин було сконцентроване в Лодзі, решта підприємств розміщувалась у Варшаві, Кракові та околицях, Мілановку [6, 289]. Модернізація текстильної промисловості відбувалась дуже повільно. Головним чином, це був перехід від парових до електричних моторів, а також імпорт машин, тонкопрядильного устаткування на електричній тязі. Найбільше було модернізовано прядильництво, а найменше – ткацтво. Польська текстильна промисловість залежала від імпорту сировини: бавовни, шовку, вищих сортів вовни і вовняної пряжі. Перед Першою світовою війною 40 % бавовни постачала Росія, після війни 90 % бавовняної сировини надходило із США, з Індії – 6 %, з Єгипту – 4 %. Імпорт сировини відбувався частково за допомогою товарообміну, тобто, за домовленістю, 50 % імпортованої сировини купували, а іншу частину обмінювали на польські товари: лляні тканини і бекон. Вовняна промисловість також залежала від імпортової сировини, бо в державі її було лише 10-20 %. Виробництво вовни не мало належного збуту: якість продукції була низькою, не був організований і належний оборот на внутрішньому ринку [10, 85]. Продукція текстильної промисловості спрямовувалась в основному на внутрішній ринок. Важливим споживачем була держава, яка забезпечувала спорядження армії, служб поліції, залізничників тощо. Експорт був невеликий, становив кілька відсотків від вітчизняного виробництва. У 20-ті роки основною проблемою була втрата східних ринків сировини і збуту. Деякі галузі, приміром, льонопрядильна, знаходились під захистом і на дотаціях від держави. Польща була одним із найбільших виробників льняного волокна. Культивування льону було популяризоване. У період великої кризи Державний сільськогосподарський банк виділяв кредити для розвитку лляної промисловості. Крім того, виробництво льону і коноплі не залежало від імпортової сировини. Були створені вигідні умови для розвитку даної галузі завдяки держзамовленню на військове обмундирування, яке виготовлялося в основному з лляних тканин. Майже 50-60 % льняної продукції використовували державні підприємства. Виробництвом шовкових волокон, пропагуванням вирощування у країні дерев-шовковиць, відгодівлею шовкопрядів займалася дослідна станція у Міланкові, створена у 1924 р. Проте, вітчизняна сировина не могла повною мірою задовольнити потребу в шовкових тканинах і виробках, тому виробництво шовку відбувалось в основному з імпортової сировини. Виробництва польського штучного шовку було започатковано в 1911-1914 рр., коли було створено перші заклади в ТомашовіМазовецькому і Мишкові. Після Першої світової війни ці фабрики відновили діяльність, до них приєдналися фабрики в Ходакові і Раві. Частина продукції призначалася на експорт, в основному до країн Європи. Найважливішим конкурентом в цій галузі була німецька промисловість [6, 290]. Виробництво текстильної промисловості було орієнтоване в основному на внутрішній ринок.

Висновки. Таким чином, економічне становище Польської республіки у перші повоєнні роки було надзвичайно складним. Це було зумовлено об'єктивними причинами: повоєнною розрухою, економічною кризою, необхідністю інтеграції різних регіонів країни та пристосуванням промисловості до потреб незалежної держави. Основною причиною зміни у галузевій структурі польської економіки була Перша світова війна. Промисловість, що повинна стати рушійною силою розвитку економіки відчувала постійний брак фінансування, боролась з труднощами щодо поставок сировини, а її продукція не завжди могла конкурувати на зовнішніх ринках збуту. Відбудова промисловості країни здійснювалась завдяки державному регулюванню економіки та за рахунок державних інвестицій. Інструментами промислової політики стали: державні замовлення, кредитування, розподіл сировини та створення загальнодержавної транспортної системи. Вказані заходи дали змогу до 1923 р. стабілізувати економічне становище країни та поступово перейти до економічного зростання.

Список використаної літератури:

1. Климко Н. Г. Общественно-экономические преобразования в деревне Польской народной республики. Аграрные отношения в старой Польше и их преобразования народно-демократической властью [Текст] / Н. Г. Климко. – К., 1959. – 147с.
2. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів / Л.О. Зашкільняк, М. Г.Крикун. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 752 с.
3. Алексієвць Л. М. Польща: шляхом відродження державної незалежності 1918–1939 / Л. М. Алексієвць. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 272 с.
4. Goikbiowski J. Sektor państwowy w gospodarce Polski międzywojennej / J. Goikbiowski . – Kraków, 1985. – 57 s.
5. Brzosko E. Rozwój transportu w Polsce w latach 1918-1939 / E. Brzosko . – Szczecin:Wyd. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Szczecinie, 1982. – 506 s.
6. Jezierski A., Leszczynska C. Historia Gospodarcza Polski / A Jezierski, C. Leszczynska. – Warszawa: KeyText, 1999. – 560 s.
7. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795-1990 [Текст] / Г.Дильонгова [Пер. з пол.М. Кірсенка]. – Київ: Вид-дім»Києво-МогилянськаАкадемія», 2007. – 239 с.
8. Kalieski J., Landau Z. Gospodarka Polski w XX wieku / J. Kalieski , Z. Landau . – Warszawa: PolskieWydawnictwo Ekonomiczne, 2003. – 409 s.
9. Danowska-Prokop B. Wybrane problemy economiczno-spoieczne i politycznena Gьnym Ъlasku w latach 1922-1939 / B. Danowska-Prokop . – Katowice, 1995. – S. 23 - 46.
10. Ciechocinska M. Z badacnad poiіeniem klasy robotniczej w Polsce w latach kryzysu. 1929-1935 / M. Ciechocinska // Zoszytnaukowe SGPiS, 1962. – S. 37 - 96.

References

1. Klimko, G. H. (1959). *Socio-economic transformation in the village, the Polish people's Republic. Agrarian relations in old Poland and their transformation by democratic power*. Kyiv (in Russ.).
2. Zashkilnyak, L. A., Barker, N. G. (2002). *History of Poland: from ancient times to the present day*. Lviv (in Ukr.).
3. Alexeivec, L. M. (2002). *Poland: the revival of state independence 1918-1939*. Ternopil (in Ukr.).
4. Golenbiowski, Y. (1985). *National sector in the Polish interwar economy*. Novosibirsk (in Pol.).
5. Brzosko, E. (1982). *Development of transport in Poland in 1918-1939s*. Szczecin (in Pol.).
6. Jezierski, A., Leszczynska, C. (1999). *Economic History of Poland*. Warsaw (in Pol.).
7. Dylongowa, G. (2007) *History of Poland 1795-1990*. Kyiv (in Ukr.).
8. Kalinski, J., Landau, J. (2003). *Polish Economy in the twentieth century*. Warsaw: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne (in Pol.).
9. Danowska-Prokop, B. (1995). *Selected problems of economic and social development of Ъlask in 1922-1939s*. Katowice (in Pol.).
10. Ciechocinska, M. (1962). Exploring of the conditions of the working class in Poland in the years of crisis. *Scientific papers SGPiS*, 37–96

BOYETCHKO Vladislav. Candidate of Sciences (History), Associate Professor, Department of History of Ukraine, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
e-mail: osbb53@ukr.net

ECONOMIC SITUATION OF THE SECOND POLISH REPUBLIC IN THE FIRST POST-WAR YEARS

Abstract. Introduction. *The proclamation of a sovereign Polish state after the First world war has naturally become one of the most important events that influenced the political and economic changes Ushanochka the region. The relevance of the study there were also special place of Poland in the European international community, both in the past and in modern conditions. History of the Polish state gives Smolevichi interesting experience in the development of its economy despite the difficult domestic and international conditions povolnovatsya. Poland during its twenty years of existence in the interwar period, has accumulated considerable experience of state-legal construction, the decision socially-economic problems of Polish society.*

Purpose. *The purpose of this article to investigate the economic situation of the Second Polish Republic in the early postwar years.*

Conclusion. *Thus, the economic situation of the Republic of Poland in the early postwar years was extremely difficult. This was due to objective reasons: the post-war devastation, economic crisis, the need to integrate the country's different regions and the adaptation of industry to the needs of an independent state. The main cause of changes in the sectoral structure of the Polish economy was the First world war. The industry, which should be the driving force behind the development of the economy experienced a constant lack of funding, struggled with difficulties in supplies of raw materials, and its products are not always able to compete in foreign markets. The restoration industry is accomplished through state regulation of the economy through public investment. Instruments of industrial policy were: public procurement, lending, distribution of raw materials and the creation of a national trans-*

port system. These measures have helped in 1923. to stabilize the economic situation of the country and to gradually move towards economic growth.

Key words: Polish Republic, the post-war period, the rebuilding of industry, economic situation, technological improvements, government regulation of the economy.

Одержано редакцією 15.11.2016
Прийнято до публікації 23.12.2016

УДК 271.222(477)

РУБАН Микола,
диякон УПЦ КП, магістрант
Східноукраїнського національного
університету імені В. Даля,
студент Київської православної
богословської академії
e-mail: nikolas.kindle@gmail.com

ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ТЕРЕНАХ БАХМУТСЬКОГО КРАЮ 1920-Х РР.

У статті здійснено спробу дослідити історичні обставини інституційного розвитку православних конфесій на теренах Бахмутського краю у 1920-х рр. Висвітлено процес розділення Православної Церкви у період радянської влади на прикладі окремого регіону. Проаналізовано процес інституційного оформлення ключових православних юрисдикцій на теренах Донбасу у міжвоєнний період.

Ключові слова: Православ'я, Бахмутський край, Донбас, розкол, Українська Соборно-Єпископська Церква (УСЄЦ), Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ), Українська Синодальна Церква (УСЦ), Істинно-Православна Церква.

Постановка проблеми. Історія інституційних процесів у середовищі Православної Церкви на південно-східних теренах нашої держави у 20-х рр. ХХ ст. належить до найбільш суперечливих сторінок вітчизняної церковної історіографії. Тривала протидія ультраконсервативного духовенства потребам унормування внутрішнього життя Православної Церкви помножена на цільові антирелігійні заходи радянських спецслужб викликали в ній низку складних внутрішньо-інституційних процесів, які в умовах жорсткого протистояння духовенства та комуністичної влади склали основу формування взаємоворогуючих течій, й сприяли державній атеїстичній політиці. З огляду на це, особливістю релігійного життя міжвоєнного періоду в Україні стане багатоконфесійність.

Отже, предметом даного дослідження виступає процес інституційного оформлення та діяльності православних конфесій на теренах Бахмутського краю у 1920-х рр., що передбачає вирішення наступних дослідницьких завдань: по-перше, проаналізувати тогочасний стан Православ'я в регіоні; по-друге, дати висвітлити історичні обставини його конфесійного розділення; по-третє, з'ясувати особливості діяльності ієрархів в контексті тогочасного суспільно-політичного життя краю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню церковно-інституційних процесів на східних теренах України присвячені численні наукові доробки низки вітчизняних істориків, зокрема А.М. Киридон, В.О. Пашенка, І.М. Преловської, С.І. Жилюка, О.П. Тригуба та О.М. Ігнатуші. Однак, їхні праці присвячені переважно загальній картині діяльності православних конфесій в Україні у міжвоєнний період, а отже, регіональний розріз цього питання висвітлюється лише опосередковано. Серед російської церковної історіографії й донині чільне місце посідають глави магістерських дисертацій митрополитів-істориків Феодосія (Процюка) та Іоана (Снихова), які опосередковано подають характеристику церковних рухів в Україні у міжвоєнний період й період німецької окупації зокрема. Однак, написані ще у середині 1960-х рр. ці праці характеризуються численними фактологічними неточностями та викривленнями, зумовленими почасти суб'єктивним ставленням авторів до процесу інституційного становлення Помісної Церкви в Україні.